

מסורת הש"ס

א) מסות יג: שבעות ד. עירובין יז. וזמנא קו. מנחות טז: ע"ז נא: ב) [שבע מינות הללו לא נזכרו בע"ז], א) [גירסת הלקוט שוכני צעפר לא נזמיר וכו'], ד) [פי' אדם גדול חולק כבוד למי שהוא גדול ממותו ערוך ערך גז זז, א) [שבת לא: א], א) [גדלשית כד: א], א) [שם כז], א) [שם לב, ט] [פרשה מג כז], א) רש"י מ"א, א) [גדלשית כח], א) [גדלשית מגילה כט, א], א) [ג"ל השפל. רש"י], א) [ויקרא כז, א] א) [ב"ב פט: א], א) [ויקרא יג, א], א) [שם], א) [וישעין מוספות כ"מ ע"ד: א] [שם], א) [וכ"כ הערוך ערך ידע א],

הגהות הב"ח

א) גמ' דמביב בה מתן בסתר: ב) א) ב) אלא רביעית חתם. חז"מ וז"צ כ"א דם: א) רש"י ד"ה דנשלמא צנל מכל כל רבותא: ד) ד"ה גבוה וכו' שזולת שרש"י נראית: א) ד"ה אחד משמונה וכו' עוכלא: ג"כ וז"ע דב"ב דף א' דמפרש סם מהו עוכלא: א) ד"ה גזר וכו' ריפאה למנומי דרורח קימעא עוברתו הקי": א) תוס' ד"ה כל וכו' ומלוי ברביית מלוי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אדם שאין בו וכו' עד כוספ. כי לוג הוא ג' לטעין ולטעור הוא מלח וז' ציהודי כדלית' ביושלמי הובא בר"ש פ"י דמקומות מ"ח מלח לוג הוא שתי מלות וזו שטח מלח פלגים בגלגל ורביעית הלוג הוא כ"ה פלגים. (גמרא שטח על המורה פ' כי משא):

תוספות שאג"ן

אפי' עשה צדקה בסתר שנאמר מתן בסתר יכפה אף א) די ליד לא ינקא. והכי אמרינן במדרש משלי (פ') (י"א) כשארם בא על אשת איש ונודמו לו עני אחד ונתן לו פירותה לצדקה ואומר לא היה הקב"ה זומנין לי אותו עני לעשות צדקה אלא אי"כ מחל לי אותו עון על זה נאמר די ליד לא ינקא: בכל מכל כל אברהם כתיב ביה וחי' בוך את אברהם בכל. יצחק כתיב ואוכל מכל. יעקב כתיב וכי יש לי כל וי"א וכל אשר נתן לי: וגבוה ממרחק יידע ויירשא דקראן כי רם ה' ושפל יראה וגבוה ממרחק יידע. פי' הגבוה ממרחק מקודם שתבוא עליו פורענות ימים רבים יידע שכינה מתאוננת עליו כמו וידע אלמנותיו וכן וידע בהם אנשי סתות: השם אורחותיו. הסדר מצוה כנגד שכרה:

א) נראה דל"ל יכפה אף שהוא יתן מיד ליד אף הוא לא ינקא.

המקנא פרק ראשון סוטה

ה.

אפילו עושה דקה בספר. שנותן מידו לידו של העני והכי משמע יד הנותנת ליד אף הוא לא ינקא: **דכסיז זיה מתן בספר כו'**. לאו דשייך האי קרא בקרא דלעיל אלא רבותא היא שאע"פ שמכפה אף וחימה אינו מכפר על גסות הרוח: **אזורה**. שלא יהא גס רוח: **ורס לצנך ושכחה**. אלמלא מגובה לב צא ל ידי שכחה ששוכח את צוראו ובשכחה הוא מוזהר השמר לך פן משכח: **מסמעט**. מחשיבותו: **רומו מעט**. כיון שרומו מתמעט: **ישנו בעולם**. מתקיים: **והומכו**. ואם חזר ונעשה עניו שממך את עצמו: **ככל** כמותן שנאמר בזה כל: **יקפלו**.

בלא אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער. חימה אומאי לא חשיב האי צמשת חלק והא דאמר פרק בתרא דכטובות (דף ק"א). מתים שצמו"ל אינן חיים ומו גרסינן התם ע"ה אינן חיים אלא"כ יהנו תלמידי חכמים ומלוי א) רביות מלינו צאגדה א) שאינן חיים לעולם הנא. תוס' ר"י: **אדם שאין בו אלא רביעית דם**. פיר"ח הוא דם הללו שממנו משתים הלז אין צו אלא משקל כ"ה סלעים שהיא רביעית הלוגא: הא

⁵רובו מעט ושמא תאמר ישנו בעולם ת"ל ואיננו ואם חוזר בו נאסף בזמנו כאברהם אבינו שנאמר והומכו ככל יקפצון כאברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו ⁶בכל ⁷מכל ⁸כל ואם לאו ⁵וכראש שבולת ימלו מאי ובראש שבולת רב הונא ורב חסדא חד אמר כי סאסא דשיבילתא וחד אמר כשיבולת עצמה בשלמא למאן דאמר כי סאסא דשיבילתא היינו דכתיב ובראש שבולת אלא למאן דאמר כי שובלתא עצמה מאי ובראש שבולת אמר רב אסי וכן תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שנכנס לתוך שדהו גבוהה גבוהה הוא מלקט: ⁹ואת דכא ושפל רוח רב הונא ורב חסדא חד אמר אתי דכא וחד אמר אני את דכא ומסתברא כמ"ד אני את דכא שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני ולא גבה הר סיני למעלה א"ר יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני א) והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה) א"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח ראוי לגדעו כאשירה כתיב הכא ¹⁰ורמי הקומה גדועים וכתיב התם ¹¹ואשיריהם תגדעון וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער שנא' ¹²הקיצו ורגנו שכני עפר ^אשכבי בעפר לא נאמר אלא שכני עפר מי שנעשה שכן לעפר בחייו ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח שכינה מיללת עליו שנאמר ¹³וגבוה ממרחק יידע דרש רב עיריא ואיתימא רבי אלעזר בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם א) גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את השפל אבל מדת הקב"ה אינו כן הוא גבוה ורואה את השפל שנא' כי רם ה' ושפל יראה אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנא' ¹⁴מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תקרי אותו אלא אותו לא אוכל איכא דמתני לה אמספרי לשון הרע שנא' מלשני בסתר רעהו אותו אצמית א"ר אלכסנדרי כל אדם שיש בו גסות הרוח אפילו רוח קימעא עוברתו שנאמר ¹⁵והרשעים כים נגרש ומה ים שיש בו כמה רביעיות רוח קימעא עוברתו אדם שאין בו אלא א) רביעית ב) אחת עאכ"ו א"ר חייא בר אשי אמר רב ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית א"ר הונא בריה דרב יהושע ומעטרא ליה כי סאסא לשבולתא אמר רבא אבשמתא דאית ביה ובשמתא דלית ביה א"ר נחמן בר יצחק ילא מינה ולא מקצתה מי זומר דכתיב ביה ¹⁶תועבת ה' כל גבה לב אמר חזקיה אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לבו כבשר שנא' ¹⁷והיה מדי חדש בחדשו [וגו'] יבא כל בשר להשתחוות וגו' א"ר זירא בשר כתיב ביה ¹⁸וגרפא אדם לא כתיב ביה וגרפא א"ר יוחנן אד"ם א"פר ד"ם מ"רה בש"ר ב' ושה ס"רוחה ר"מה איכא דאמרי שאול דכתיב בשין א"ר אשי כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף נפחת שנאמר ולשאת

מת לא יבא^ט: **אחד משמונה בשמינית**. משקל קטן הוא והיינו א) עוכלא^ט. כלומר נריך שיהיה צו מעט גאוף שלא יהו קלי הראש מסתוללין צו ויהא דבריו מתקבלין עליהן בעל כרחם: **ומעטרא ליה כי סאסא לשזולתא**. גסות מועט נאה והוגנת לו לתלמיד חכם ומעטרתו כסאסא המעטרת את השזולת: **בשמתא דאין ביה**. גסות הרוח: **ובשמתא דאין ביה**. גסות פורתא לפי שאין בני עירו יראים ממנו ואין צו כח להוכיחם: **לא ממנה ולא ממקספה**. לא יספוך אדם לא בצולה ולא במקצתה דמי זומר מאי דקרי ליה קרא תועבת ה': **כנשר**. שהוא רך ולא כאנך שהוא קשה: **להשתחוות**. להתפלל. אותם שהם גזר יצואו ויתפללו כי הם נשמעים לפני אצל גסי הרוח לא יצואו: **בשר כסיז זיה וגרפא**. ובשר כי יהיה צו בעורו שחין וגרפא. אדם כי יהיה בעור צשרו^י נגע זרעת כי תהיה צאדס^ט לא כתיב צחד מינייהו ונרפא לפי דרךך אתה למד שמי שהוא רך ועניו כנשר קרוב להתרפאות מיסורין הצאין עליו אצל מי שהוא קשה כצאדמה אין רפואה למכותיו^י: א) **אדם**. למה נקרא שמו אדם שהוא אפר דם מרה. כלומר כולו הצל לכך אל יתגאה. מרה היא ליחלוחית מרה היוצאה מן המרידה שבכבד ומתגברת צאדס הכל לפי החדשים ושינוי העתים ולפי המאכל שאוכל ועל ידיה צאין חליים וגגעים ומכאובות יש שקורין דבדרי הרופאים מריה שמורה ויש שקורין מריה אדומה: **שאל** מקום שאלו צימו: **נפחם**. מתמעט מחשיבותו ונעשה פחות צאנשים: ולשאת

עין משפט ונר מצוה

בא א ב מיי פ"ב מהל' דעות הלכה ג:

תורה אור השלם

- מתן בסתר יכפה אף ושחר בחק חמה ענה: משלי כא יד
- שמעו והאזינו אל תגבוהו כי יי דבר: ירמיהו יג טו
- ורם לבבך ושכחת את יי אלהיך תמוציאך מארץ מצרים מבית עבדים: דברים ח יד
- השקמך לך פן תשכח את יי אלהיך לבלתי שמו מצותיו ומשפטיו וחקמיו אשר אנכי מצוך ודברים ח יא
- רומנו מעט ואיננו והמכו בכל יקפצון ובראש שבולת ימלו: איוב כד כד
- ואברהם וזן בא ביקים וי ברך את אברהם בכל: בראשית כד א
- ותחד יצחק חרדה גדולה עד מאד ואמר מי אפוא הוא הוצ ציד וקבא לי אצל מכל בשרם תבוא ואברהם ים בשר ברוך ויזה: בראשית כז לג
- קח נא את ברכתי כאשר הבאת לך כי חנני אלהים וכי יש לי כל ויפצה בו ויחקה: בראשית לג יא
- פי בה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרומ וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח לחזיות רוח שפלים ולחזיות לב נדבאמי: ישעיהו צו טו
- הנה האדון יי צבאות מסעף פארה במצורצה וימי הקומה גדועים והגבהים ישפלה: ישעיהו י לג
- כי אם כה תעשו לקים מובחתיכם תחתו ומצבתם תשברו ואשיריהם תגדעון ופסיליהם תשרפון דברים ז ה
- חיוי מתוך גבלתי יקומון תקיצו ורגנו שכני עפר פי טל אורת טלף וארץ רפאים תפיל: ישעיהו כו יט
- פי דם יי ושפל יראה וגבה ממרחק יידע: תהלים קלח ו
- מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל: תהלים קא ה
- והרשעים כים נגרש ונרש כי השקט לא יוכל והגרשו מיקמי רפש וטעי: ישעיהו כו כ
- תועבת יי כל גבה לב די ליד לא ינקא: משלי טז ה
- וזהה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר יי: ישעיהו סו כג
- ובשר פי יזהה בו בערו שחין ונרפא: יקרא יח יח